

Geir Woxholth

SELSKAPS- RETT

8. utgave

 GYLDENDAL

SELSKAPSRETT

GEIR WOXHOLTH

SELSKAPSRETT

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2024
8. utgave, 1. opplag 2024

ISBN 978-82-05-61031-6

Omslagsfoto: © Mikael Andersson / Mira / Samfoto

Sats: HAVE A BOOK

Brødtekst: Minion 10,5/15 pkt

Papir: 90 g Amber Graphic

Trykk: Dimograf, Polen 2024

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6860 Pilestredet Park

0176 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Materialet i denne utgivelsen er vernet etter åndsverkloven. Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor (www.kopinor.no). Bruk av hele eller deler av utgivelsen som input eller som treningskorpus i generative modeller som kan skape tekst, bilder eller annet innhold, er ikke tillatt uten særskilt avtale.

Gyldendal vektlegger bærekraft når vi velger trykktjenester og papir.

Ta godt vare på boken, og om du ikke lenger skal ha den, gjennvinn den på riktig måte.

Se www.gyldendal.no

Til Axel

Forord

Etter lenge å ha inntatt en beskjeden posisjon som valg- og spesialfag har selskapsretten endelig erobret en høyst fortjent plass blant de obligatoriske fagene på jussstudiet! Dette er et resultat av de praktiske realitetene: Stadig flere jurister uten spesialkunnskaper i faget har gitt uttrykk for at er det noe de har savnet teoretisk skolerung i, så er det nettopp selskapsrett. Selskapsrettslige problemstillinger er ikke lenger forbeholdt forretningsadvokatene, men er noe enhver jurist møter i det praktiske rettsliv. Det er på denne bakgrunn en stor utfordring å skrive en lærebok i selskapsrett for det obligatoriske jusstudiet ved UiO.

Det har vært et hovedanliggende at boken skal være inspirerende og føre til at studentene angriper faget «con amore», og ikke fordi de «må». Den skal også prioritere spørsmål som er praktiske. Samtidig skal strukturen være så logisk at leseren får et grunnlag for å forstå tenkemåten i selskapsretten. Av denne grunn er behandlingen av ansvarlige selskap og aksje- og allmennaksjeselskap i all hovedsak gjort integrert. Dette er utvilsomt det mest pedagogiske, men samtidig fremstillingsteknisk en betydelig utfordring. Endelig skal fremstillingen ha overføringsverdi i forhold til andre formuerettslige fag, som avtalerett, kontraktsrett og tredjepartsvernfarene (dynamisk tingsrett, panterett, konkursrett).

Disse prioriteringene har ført til at fokus i atskillig grad er rettet mot de grunnleggende prinsipper og tenkemåter. Mye av fremstillingen er sentrert om det jeg anser som «den røde tråd» i selskapsretten – aksen kapitalinnskudd, heftelsesform, finansiering, utdelinger, organisasjon. Behandlingen av disse reglene er gjort ganske utførlig.

Prioriteringen foran har ført til at drøftelsene i noen grad er rettssammenlignende. Det kommer blant annet til uttrykk når det gjelder redegjørelsen for de selskapsrettslige reglene om ugyldighet, mislighold, misligholdsvirkninger mv, som trekker linjer til avtale- og obligasjonsretten.

Av pedagogiske grunner har jeg tillatt meg en del gjentakelser. For eksempel er betydningen av og sontringen mellom bunden og fri egenkapital i aksje- og allmennaksjeselskap fremstilt både i forbindelse med reglene om selskapskapitalen, utdelinger og finansiering. Sammenhengen mellom det begrensede ansvar i aksje- og allmennaksjeselskap og den bundne selskapskapitalen er også påpekt i en slik grad at noen kanskje kan synes den er overbetonet.

Bak dette ligger det en tanke: Den er at gjentakelsen skal gi en opplevelse av forståelse ved at det fokuseres mot den indre sammenhengen i det selskapsrettslige regelverket.

Opprinnelig var det meningen at Ola Mestad skulle være medforfatter av denne boken, og han har vært til stor inspirasjon i planleggingsfasen. Ola fikk imidlertid så mye å gjøre med et kvalifikasjonsarbeid at han høyst motvillig måtte meddele meg at jeg måtte skrive boken alene. Jeg takker ham for en morsom tid i innledningsfasen – Ola er en mester til å se mulighetene!

Jeg har naturligvis søkt å gi boken en egen profil gjennom utvalg av rettsstoff og prioriteringen av det fremstillingsmessige. Men den bygger på et bredt kildegrunnlag, der selskapsrettslig litteratur også inngår.

Jeg har valgt å holde antallet henvisninger på et nokså beskjedent nivå, noe som må være helt akseptabelt i en lærebok. Men jeg kan ikke komme utenom å nevne den inspirasjon som Ole Gjems-Onstads bok *Valg av selskapsform* har hatt. Når det gjelder ansvarlig selskap, har jeg hatt større glede av Aarbakke/Aarbakke, *Ansvarlige selskaper og indre selskaper*, enn min egen kommentarutgave til samme lov.

Boken tilegnes min yngste sønn, Yngve Axel (10), som inntil videre fortsatt er så liten og entusiastisk at han gidder å leke med meg på golfbanen, i slalåmbakken og i Nordmarka.

Fjällbacka, august 2004

Geir Woxholth

Forord til åttende utgave

Syvende utgave av *Selskapsrett* er utsolgt, og det er vedtatt endringer i selskapslovgivningen og rammelovgivningen. Boken utkommer derfor i en ny utgave, den åttende. Den er oppdatert med ny rettspraksis og andre sentrale rettskilder.

Strukturen i boken er i det alt vesentlige den samme som i tidligere utgaver. I denne utgaven er det likevel av pedagogiske grunner foretatt enkelte endringer i kapittelet om mislighold, ugyldighet og erstatning, samtidig som erstatningsansvaret er gitt en mer utførlig behandling. Det er også utarbeidet et kapittel om straffansvar etter aksjelovgivningen.

Interne henvisninger i boken gjøres med referanse til del og kapittel. Hvis den interne henvisningen er til et kapittel i samme del hvor henvisningen befinner seg, henvises det kun til kapittel.

Oslo, september 2024

Geir Woxholth

Innhold

DEL I GRUNNLEGGENDE SELSKAPSRETT	21
1 Selskapsretten og selskapsformene	23
1.1 Selskapsretten: Rettslig plassering	23
1.2 Selskapsrettslig lovgivning og rammelovgivning	26
1.3 Selskapsrettens betydning	27
1.4 Selskapsrettslig avtalefrihet?	28
1.5 Selskapsbegrepet	30
1.6 Selskapsdeltakere. Selskapsandeler	31
1.7 Valg av selskapsform. Foretaksstatistikk	33
1.8 Selskapsformene	34
1.81 Personsselskap og kapitalselskap	34
1.82 Ansvarlig selskap	35
1.83 Aksjeselskap	40
1.84 Allmennaksjeselskap	43
1.85 Kommandittselskap	44
1.86 Enkeltpersonforetak	46
1.87 Indre selskap	47
1.9 Andre organisasjonsformer	47
1.91 Det tingsrettslige sameiet	47
1.92 Stiftelse	49
1.93 Forening	50
1.94 Samvirkeforetak	51
2 Kort om selskapets stiftelse og foretaksregistrering	54
3 Grunnleggende aksjeselskapsrett	58
3.1 Aksjekapital og aksjeinnskudd	58
3.2 Aksjebevis, aksjeeierbok, aksjeeierregister	60
3.3 Aksjeeier, aksjeeierrettigheter	61

INNHold

3.4	Aksjen som formuerettighet	62
3.5	Aksjeeierrettighetene ved aksjeovergang	68
4	Grunnleggende om ansvarlige selskapers rettsforhold	71
5	Enkelte prinsipper i aksjeselskapsretten	74
5.1	Innledning	74
5.2	Prinsippet om den indirekte heftelse	74
5.3	Prinsippet om den begrensede heftelse	75
5.4	Prinsippet om bunden egenkapital	76
5.5	Prinsippet om aksjeeierdemokrati	78
5.6	Prinsippet om minoritetsvern	79
5.7	Prinsippet om likhet	82
5.8	Prinsippet om forbud mot myndighetsmisbruk	85
5.9	Prinsippet om offentlighet	88
5.10	Prinsippet om lojalitet	88
6	Enkelte prinsipper for ansvarlig selskap	92
6.1	Innledning: Prinsippene om innskuddsfrihet og ubegrenset ansvar	92
6.2	Prinsippet om enstemmighet	92
6.3	Prinsippet om lojalitet	93
7	Selskapet som juridisk person	95
8	Rettsgrunnlag: Lov, vedtekter, selskapsavtale og aksjeeieravtale.	
	EU-retten og dens betydning	97
8.1	Lovgivningen	97
8.2	EU-retten og dens betydning for norsk selskapsrett:	
	Selskapsdirektivene	100
8.3	Selskapsstatuttet. NUF. SE-selskapet	105
8.31	Hvilken nasjonalitet har selskapet: Selskapsstatuttet	105
8.32	Hva er omfattet av selskapsstatuttet?	107
8.33	Norsk filial av utenlandsk foretak (NUF)	108
8.34	SE-selskapet	110
8.4	Vedtekter/selskapsavtale	112
8.41	Innledning	112
8.42	Vedtektene	112
8.43	Selskapsavtalen	115
8.44	Særlig om selskapsformålet	117
8.5	Aksjeeieravtaler	120
8.6	Forholdet mellom vedtekter og aksjeeieravtaler i praksis:	
	Telia/Telenor	127
9	Selskapets økonomiske funksjon. Teorier om selskapets formål. Selskapers samfunnsansvar	129
9.1	De vernede interesser	129

9.2	Økonomiske teorier	132
9.3	Selskapers samfunnsansvar	133
9.4	Corporate governance	139
DEL II EIERNES ANSVARFORHOLD OG INNSKUDDSPLIKT		145
1	Innledning	147
2	Aksjeselskap/allmennaksjeselskap	148
2.1	Upersonlig, indirekte og begrenset ansvar	148
2.2	Kapitalkrav. Reglene om innbetaling av aksjekapital	151
2.21	Kapitalkrav: Krav til minstekapital. Krav til forsvarlig likviditet og egenkapital	151
2.22	Krav om innbetaling av selskapskapitalen	156
2.3	Identifikasjon og ansvarsgjennombrudd	157
3	Ansvarlig selskap	164
3.1	Personlig, direkte og ubegrenset ansvar	164
3.2	Regress	169
DEL III FINANSIERING AV SELSKAPETS VIRKSOMHET		173
1	Innledning: Egenfinansiering, fremmedfinansiering og mellomformer	175
2	Egenfinansiering	177
3	Fremmedfinansiering	179
4	Egenkapital og fremmedkapital	181
4.1	Egenkapital	181
4.2	Fremmedkapital	183
4.3	Selskapets balanse: Eiendeler, egenkapital og gjeld	184
4.4	Egenkapital og aksjekapital	184
4.5	Selskapets «frie» egenkapital	185
5	Kapitalnedsettelse	187
6	Kapitalforhøyelse	190
6.1	Innledning	190
6.2	Fondsemisjon	190
6.3	Emisjon mot nytegning og innskuddsplikt	192
7	Særlig om finansielle instrumenter etter asl/asal kapittel 11 og om ansvarlig lånekapital	196
7.1	Oversikt	196
7.2	Lån med rett til å kreve utstedt aksjer eller med konverteringsrett til aksjer	197

INNHold

7.3	Lån med særlige vilkår	198
7.4	Tegningsrettsaksjer	199
7.5	Frittstående tegningsretter	199
7.6	Ansvarlig lånekapital	200
DEL IV SELSKAPETS AVTALER		203
1	Innledning	205
2	Avtaler mellom selskap og aksjeeier eller medlem av selskapets ledelse mv	206
DEL V ORGANISASJON OG MYNDIGHET. REPRESENTASJON UTAD		213
1	Grunnleggende om selskapets organisasjon, selskapsorganenes kompetanse og representasjon utad	215
2	Organiseringen av aksjeselskap/allmennaksjeselskap	218
2.1	Generalforsamlingen	218
2.11	Generalforsamlingen som øverste organ. Forskjellige måter å avholde generalforsamling på. Fullmektig og rådgiver.	
	Inhabilitet	218
2.12	Ekstraordinær generalforsamling	224
2.13	Tidspunkt og innkalling	224
2.14	Lik stemmerett – én aksje gir én stemme.	
	Stemmerettsbegrensninger	226
2.15	Stemmerettsbegrensninger <i>de lege ferenda</i>	230
2.16	Flertallskrav. Beslutningsdyktighet	232
2.17	Møteregler	236
2.18	Ledelsens opplysningsplikt	237
2.2	Selskapets ledelse: Styret, daglig leder og bedriftsforsamling	239
2.21	Selskapets ledelse	239
2.22	Styret	239
2.221	Valgforsamlingen for styret. Antall styremedlemmer.	
	Flertallskrav	239
2.222	Styrets myndighet, oppgaver og ansvar	241
2.223	Godtgjørelse fra selskapet til styremedlemmer	244
2.224	Godtgjørelse til styremedlemmer mv fra andre enn selskapet	246
2.225	Særlig om styrets fastsettelse av lederlønninger og annen godtgjørelse til ledelsen	247
2.226	Styremedlemmers tjenestetid. Fjerning av styremedlemmer	250
2.227	Krav til kjønnsrepresentasjon i styret	251
2.228	Styrets saksbehandling	256
2.229	Styrekomiteer og revisjonsutvalg	259

2.23	Daglig leder	260
2.231	Innledning	260
2.232	Daglig leders oppgaver, myndighet og ansvar	261
2.24	Bedriftsforsamlingen	264
2.3	Revisor	265
3	Organisering av ansvarlig selskap	266
3.1	Selskapsmøtet	266
3.11	Obligatorisk organ. Gjennomføring	266
3.12	Sammensetning	267
3.13	Selskapsmøtets kompetanse	267
3.14	Saksbehandling	268
3.2	Den enkelte deltaker	270
3.3	Styret	270
3.31	Fakultativt organ	270
3.32	Sammensetning. Krav til kjønnsrepresentasjon	271
3.33	Saklig myndighet	273
3.34	Saksbehandling	274
3.4	Daglig leder	276
3.5	Revisor	276
4	Representasjon utad	277
4.1	Grunnleggende om organkompetanse. Forholdet til fullmakt	277
4.2	Sondringen mellom rett og legitimasjon i selskapsretten	279
4.3	Hensynene bak reglene om representasjonsrett og legitimasjon. EUs «Publisitetsdirektiv»	281
4.4	Aksje- og allmennaksjeselskap	282
4.41	Styrets og daglig leders representasjonsrett utad	282
4.42	Legitimasjonsvirkningene	285
4.5	Aksjeloven § 6-33: Forholdet til EUs «Publisitetsdirektiv»	290
4.51	Reguleringen i «Publisitetsdirektivet» artikkel 9 nr 1 og 2. Forholdet til de ulike praktiske kategorier av konflikter	290
4.52	Tilbakekobling til asl § 6-33	292
4.53	Hva blir følgen, gitt at det foreligger motstrid mellom «Publisitetsdirektivet» artikkel 9 nr 1 første ledd og asl § 6-33?	300
4.6	Ansvarlig selskap	302
DEL VI DELTAKERNES RETT TIL SELSKAPSFORMUEN		305
1	Innledning	307
2	Utdelinger fra aksje- og allmennaksjeselskap	310
2.1	Hovedprinsipp. Lovgrunn. Begrepsbruk: Bunden og fri egenkapital	310
2.2	Utdelingsbegrepet	314

INNHold

2.3	Utbytteregulene	316
2.4	Konsernbidrag	319
2.5	Gaver	320
2.6	Kreditt og sikkerhetsstillelse	322
2.7	Selskapsfinansierte aksjeervert	324
2.8	Sanksjoner ved ulovlige utdelinger mv	327
2.81	Restitusjonsplikt ved ulovlige utdelinger	327
2.82	Ulovlige gaver	329
2.83	Ulovlig kreditt og sikkerhetsstillelse	329
2.84	Avtale i strid med forbudet mot selskapsfinansierte aksjeervert	330
3	Utdelinger fra ansvarlig selskap	331
DEL VII SALG AV SELSKAPSANDEL. UTLØSNING ETTER OPPSIGELSE		335
1	Innledning	337
2	Aksje- og allmennaksjeselskap	339
2.1	Aksjenes omsettelighet	339
2.2	Nærmere om samtykkekrav og samtykkenektelse	341
2.3	Vedtektsfestede personklausuler	346
2.4	Forkjøpsrett	347
2.5	Selskapets ervert av egne aksjer	351
3	Ansvarlig selskap	353
3.1	Omsettelighet	353
3.2	Overdragerens og ervertverens rettsstilling som følge av overdragelsen	355
3.3	Uttreden	357
DEL VIII MISLIGHOLD. UGYLDIGHET. ERSTATNINGSANSVAR. STRAFF		359
1	Innledning. Systematikk	361
2	Mislighold mv	363
2.1	Misligholdsregulenes virkeområde	363
2.2	Særlig om mislighold og anvendelse av sanksjoner ved overdragelse av selskapsandel	364
2.3	Sanksjonsbruken ved andre misligholdsspørsmål	366
2.31	Innledning	366
2.32	Utløsning. Utelukkelse. Innløsning	366
2.33	Oppløsning	372
2.34	Hevning	373

3	Ugyldighet og lignende innsigelser	374
3.1	Ugyldighet og lignende innsigelser ved tilslutningen til selskapsforholdet	374
3.2	Ugyldige selskapsvedtak	376
4	Erstatningsansvar	378
4.1	Problemstilling	378
4.2	Selskapets ansvar	380
4.3	Ansvarsgrunnlaget: Asl/asal § 17-1	381
4.4	Krav fra «Selskapet»	383
4.4.1	Uaktsomhet begått av styret og daglig leder overfor selskapet	383
4.4.2	Uaktsomhet begått av aksjeeier overfor selskapet	386
4.5	Krav fra «aksjeeier eller andre»	387
4.5.1	Innledning	387
4.5.2	«aksjeeier eller andre»	388
4.5.3	Særkrav og andre krav	391
4.5.4	Kan aksjeeier eller kreditor kreve erstatning for en andel av selskapets tap?	392
4.6	Særskilt om medvirkningsansvar	395
5	Straff	397
DEL IX TVANGSINNKLØSNING		401
1	Tvangsinnløsning	403
DEL X TREDJEPARTSVERN		407
1	Problemstilling	409
2	Rettsvernsregler ved eierskifte i ansvarlig selskap og aksjeselskap der aksjene ikke er registrert i en verdipapirsentral	412
2.1	Hovedregel nr 1: Vedtektenes fortrinn	412
2.2	Hovedregel nr 2: Prinsippet i gjeldsbrevloven § 25	412
2.3	Forholdet mellom erverver og avhenders kreditorer	414
2.4	Forholdet mellom erverver og dobbelterverver	415
2.5	Selskapets frigjørende betaling til den som fremtrer som eier av selskapsandelen	416
3	Legitimasjons- og rettsvernsregler ved eierskifte i allmennaksjeselskap og aksjeselskap der aksjene er registrert i en verdipapirsentral	417
3.1	Oversikt	417
3.2	Mangler ved avhenderens rett	417
3.3	Forholdet mellom erverver og overdragers kreditorer	418

INNHOOLD

3.4	Forholdet mellom erverver og dobbelterverver	418
3.5	Selskapets frigjørende betaling til den som er registrert som eier av aksjen	419
4	Pantsettelse av selskapsandel	420
4.1	Pantsettelse av aksje	420
4.2	Pantsettelse av andel i ansvarlig selskap	422
DEL XI KONKURS I SELSKAPSFORHOLD		425
1	Konkurs i selskapsforhold	427
DEL XII OPPLØSNING OG AVVIKLING (LIKVIDASJON)		431
1	Oversikt	433
2	Oppløsning etter beslutning fra deltakerne	435
3	Oppløsning etter krav fra deltaker	436
4	Avvikling (likvidasjon)	438
DEL XIII OMORGANISERING		441
1	Innledning	443
2	Endring av selskapsform	444
3	Fusjon	446
4	Fisjon	449
DEL XIV KONSERNSPØRSMÅL		453
1	Konsernspørsmål	455
DEL XV RETTLIGE RAMMER FOR NÆRINGSVIRKSOMHET I SELSKAPSFORM		459
1	Innledning. Næringsfrihet og forvaltningsregulering	461
2	Registreringslovgivningen	463
2.1	Oversikt	463
2.2	Enhetsregisteret	463
2.3	Foretaksregisteret	464
3	Skattelovgivningen	466
3.1	Innledning	466
3.2	Beskatning av (allmenn)aksjeselskap og aksjeeiere	467
3.3	Deltakerlignede selskap	468

4	Regnskaps- og revisorloven	471
5	Foretaksnavneloven	474
6	Konkurranseloven	476
7	Verdipapirhandelloven	479
7.1	Børsnotering: Bakgrunn og formål	479
7.2	Særlig om vilkårene for børsnotering	480
7.3	Opplysningsplikt. Prospektkrav	481
7.4	Markedsmisbruk: Innsidhandel. Markedsmanipulasjon. Ulovlig spredning av innsidinformasjon	481
7.5	Investorbeskyttelse: God forretningsskikk	482
7.6	Tilbudsplikt – takeovers	483
7.7	Meldeplikt. Flaggging	483
	Litteratur	485
	Lovregister	489
	Domsregister	499
	Stikkord	501